

Norsk "svartbak" på besök i Västerås!

Text: Markus Rehnberg

De senaste åren har jag, i jakt på ringmärkta individer, genomlett de rastande trutarna och mäsarna i Västerås hamn. Då och då händer det att jag "snubblar" över mäsflugor som bär färgringar. För det mesta har dessa ringar suttit på finskmärkta grästrutar, men även skratmäsor (två finska och en holländsk) med färgringar har noterats. Vid ett tillfälle har dessutom en färgmärkt havstrut observerats, och det är just denna individ som föranleder denna artikel.

Vid ett besök i Västerås hamnområde, den 5 november 2003, noterade jag en gammal havstrut som stod inne bland bryggorna i småbåtshamnen. Runt dess högra ben fanns en blå färgring och med hjälp av tubkikaren kunde jag läsa av den vita inskriptionen, som löd JET5 (se bild). En sökning på Internetsidan www.cr-birding.be (en utförlig sammansättning över de flesta (?) färgmärkningsprojekt, som bedrivs i Europa), visade att fågeln var norskmärkt. Enligt sidan framgick även att Lista fuglestation (belägen i södra Norge) var kontaktpunkt för färgmärkningsprojektet. Inte helt oväntat utgick jag därför ifrån att truten måste ha blivit märkt någonstans utmed den norska sydkusten.

Efter att ha skickat ett mejl, med fynddetaljer, till kontaktpunkten dröjde det inte många dagar innan jag fick närmare besked om truten och dess hemområde. Enligt svaret hade just denna havstrut blivit märkt som adult hona vid boplatsen den 14 maj 2002. Men vart låg då boplatsen, ja inte var det i södra Norge som jag först hade antagit utan helt i andra änden av detta avlänga grannland, närmare bestämt på Hornøya i Finnmark, eller om man så vill, längst ut på Varangerhalvøya, vilket också utgör Norges östligaste punkt!

I meddelandet från Norge fick jag även veta att denna trut ingick i en studie som bedrivs av forskare vid NINA i Tromsø. Man försöker inom projektets ramar, utröna hur stort upptaget av miljögifter PCB är inom en havstrutspopulation, vid den norska ishavskusten.

Det märkliga med detta fynd är att hon verkar ha tvärat över land, från Nordnorge till Bottenviken och därrefter följt Botten havskusten söderut till Västerås hamn. Det äldre ringmärkningsmaterialet har tidigare visat att de nordnorska havstrutarna, i hög utsträckning, följer den norska kusten söderut, till övervintringsplatser belägna utmed Nordsjøkusten ända ner till de Brittiska öarna (Perrins *et. al.* 1998).

Det fanns dock sedan tidigare ett fynd av en, färgmärkt, norsk "svartbak" i Finland. Fyndet gjordes i inlandet mellan Varanger och Bottenviken (Nils Helge Lorentzen, i brev). Det verkar således som om det inte är helt ovanligt att nordnorska havstrutar regelbundet, om än i liten skala (?), även flyger rakt söderut för övervintring någonstans i Östersjöområdet.

Eftersom JET5, veterligen inte har observerats vid häckningslokalen den gångna sommaren, skulle en annan möjlig förklaring till uppdykandet i Västerås hamn kunna vara att hon, efter att ha spenderat vintern i sydligt liggande områden (t.ex. vid Engelska kanalen), har följt med andra mäsflugor in i Östersjön och Bottenhavet, och där "fastnat" och blivit kvar över sommaren. Under

hösten har hon sedan sökt sig söderut igen och då slutligen hamnat i Västerås. Denna förklaring hade kanske varit mera trovärdig om det hade gällt en yngre fågel och inte en gammal och vad man får förmoda, erfaren individ. Med tanke på det finska fyndet ovan så är det nog mera troligt att hon, för att komma hit, verkligen har tvärat över land, från Nordnorge till Bottenviken. Vi har kanske genom detta fynd även fått ett delsvaret i frågan om vilken väg de fåtaliga vittrutar som har besökt våra trakter, genom åren, kan ha tagit!?

Litteratur

Perrins, C. M., Ogilvie, M. A. & Doherty, P. (eds.) 1998. *Cramp's The Complete Birds of the Western Palearctic*. CD-Rom, version 1.0, Oxford University Press.

Den norska havstruten, JET5, på besök i Västerås hamn, den 5/11/11 2003.
Foto: © Markus Rehnberg

PIHABE

Box 877
721 23 Västerås
Tel 021 - 15 49 50
Fax 021 - 18 52 88